

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ МЕ

Аналіз ефективності експортно-імпортних операцій підприємства

Основним джерелом прибутку від зовнішньоторговельних операцій є зовнішня торгівля, тобто експорт (імпорт) товарів та обладнання.

При експортно-імпортних операціях істотною умовою їхнього успішного проведення є аналіз ефективності потенційних операцій.

Одним із напрямків аналізу ефективності експортно-імпортної діяльності є розрахунок коефіцієнтів ефективності.

Експорт товару оцінюється як ефективний, якщо експортний прибуток перевищує експортні витрати. Для зіставлення цих абсолютних показників розраховується базовий коефіцієнт ефективності експорту:

$$Ээб = Вэ / (Ст + Тр + Ор),$$

де $Ээб$ – базовий коефіцієнт ефективності експорту; $Вэ$ – виторг від експорту; $Ст$ – собівартість товару; $Тр$ – транспортні витрати; $Ор$ – організаційні витрати.

Якщо $Ээб$ більше 1, то експорт ефективний. Чим вище цей коефіцієнт, тим вище ефективність експорту.

Для аналізу ефективності експорту з погляду можливості альтернативної реалізації товару усередині країни розраховується альтернативний коефіцієнт ефективності експорту:

$$Ээа = (Вэ - Ст - Тр - Ор) / (Вв - Ст),$$

де $Ээа$ – альтернативний коефіцієнт ефективності експорту; $Вв$ – внутрішній виторг (виторг від продажу товару на національному ринку). Якщо $Ээа$ більше 1, то експорт ефективний.

Таким чином, для визначення ефективності експорту необхідно розрахувати коефіцієнти $Ээб$ і $Ээа$. Слід зауважити, що весь виторг від реалізації та витрати повинні бути подані в одній валюті.

Для того, щоб імпорт товару був вигідним, прибуток від проведення імпортної операції повинен перевищувати витрати. Відносним показником, який відражає цю залежність є коефіцієнт імпорту товарів споживання.

$$Эимпорт = Вв / (Си + Тр + Ор),$$

де $Эимпорт$ – базовий коефіцієнт ефективності імпорту товарів споживання; $Вв$ – виторг від продажу імпортованого товару; $Си$ – вартість імпортованого товару; $Тр$ – транспортні

витрати;

O_p – організаційні витрати.

Як і у випадку з експортом товару, для визначення ефективності імпорту необхідно та кож розрахувати альтернативний коефіцієнт імпорту товарів споживання:

$$\text{ЭимпортА} = (V_B - C_{и} - T_r - O_p) / (V_B - C_B),$$

де ЭимпортА – альтернативний показник ефективності імпорту товарів споживання; C_B – вартість вітчизняного товару, аналогічного імпортному.

При імпорті товарів для виробництва необхідно враховувати вартість їхнього обслуговування і використання у виробництві фірмою, що імпортує ці товари.

Для аналізу ефективності імпорту товарів для виробництва розраховуються базовий альтернативний коефіцієнти ефективності імпорту товарів для виробництва:

$$\text{ЭитпрБ} = V_{тпр} / (C_{и} + T_r + O_p + Z_{тпр}),$$

де ЭитпрБ – базовий коефіцієнт ефективності імпорту товарів для виробництва; $V_{тпр}$ – виторг від використання товару виробництва;

$Z_{тпр}$ – витрати на використання товару виробництва.

Якщо базовий коефіцієнт імпорту товарів для виробництва більше 1, то імпорт цього то вару ефективний.

Для оцінки альтернатив використання вітчизняних товарів розраховується альтернативний коефіцієнт ефективності імпорту товарів для виробництва:

$$\text{ЭитпрА} = (V_{тпр} - C_{и} - T_r - O_p + Z_{тпр}) / (V_{тпр} - C_B - Z_{тпр}),$$

ЭитпрА – альтернативний показник ефективності імпорту товарів для виробництва. Якщо коефіцієнт більше 1, то імпорт товарів для виробництва ефективний.

Приклади розв'язування задач

1 Підприємство “Промбуд” імпортує лінолеум із Німеччини в обсязі 50 тис. м² на суму 150 тис. дол., при собівартості 1,5 дол. Лінолеум в Україні коштує: 1 м² – 10 грн., а його собівартість складає 7 грн. Транспортні витрати – 20 тис. дол., а організаційні витрати – 6 тис. дол. Розрахувати ефективність імпорту лінолеуму. Валютний курс – 1 / 5,6.

Рішення

Для того, щоб імпорт товару був вигідним, прибуток від проведення імпортової операції повинен перевищувати витрати. Відносним показником, який виражає цю залежність є коефіцієнт імпорту товарів споживання:

$$\text{Эимпорт} = V_{и} / (C_{и} + T_{р} + O_{р}),$$

де Эимпорт - базовий коефіцієнт ефективності імпорту товарів споживання; $V_{и}$ - виторг від продажу імпортного товару; $C_{и}$ - вартість імпортованого товару; $T_{р}$ - транспортні витрати; $O_{р}$ - організаційні витрати.

$$\text{Эимпорт} = (150\,000 * 5,6) / ((1,5 * 50\,000 + 20\,000 + 6\,000) * 5,6) = 1,49.$$

Для визначення ефективності імпорту необхідно також розрахувати альтернативний коефіцієнт імпорту товарів споживання:

$$\text{ЭимпортА} = (V_{и} - C_{и} - T_{р} - O_{р}) / (V_{в} - C_{в}),$$

де ЭимпортА - альтернативний показник ефективності імпорту товарів споживання; $C_{в}$ - вартість вітчизняного товару, аналогічного імпортному.

$$\begin{aligned} \text{ЭимпортА} &= (150\,000 - 1,5 * 50\,000 - 20\,000 - 6\,000) * 5,6 / ((10 - 7) * 50\,000) \\ &= 1,83. \end{aligned}$$

Враховуючи те, що базовий і альтернативний коефіцієнти імпорту товару більше 1, то імпорт цього товару ефективний.

2 Експортна ціна цементу – 1,8 дол., народногосподарські витрати на виробництво продукції 1,2 грн. Транспортні витрати – 0,11 грн. Організаційні витрати – 0,06 грн. Ціна цементу на внутрішньому ринку – 3 грн. Визначити ефективність експорту. Валютний курс – 1 / 5,6.

Рішення

Для оцінки ефективності експорту розраховується базовий коефіцієнт ефективності експорту:

$$\text{Ээб} = \text{Вэ} / (\text{Ст} + \text{Тр} + \text{Ор}),$$

де Ээб - базовий коефіцієнт ефективності експорту; Вэ - виторг від експорту; Ст - собівартість товару; Тр - транспортні витрати; Ор - організаційні витрати.

$$\text{Ээб} = (1,8 * 5,6) / (1,2 + 0,11 + 0,06) = 7,36.$$

Для аналізу ефективності експорту з погляду можливості альтернативної реалізації то вару усередині країни розраховується альтернативний коефіцієнт ефективності експорту:

$$\text{Ээа} = (\text{Вэ} - \text{Ст} - \text{Тр} - \text{Ор}) / (\text{Вв} - \text{Ст}),$$

де Ээа - альтернативний коефіцієнт ефективності експорту; Вв – внутрішній виторг (виторг від продажу товару на національному ринку).

$$\text{Ээа} = (1,8 * 5,6 - 1,2 - 0,11 - 0,06) / (3 - 1,2) = 4,84.$$

Ээб та Ээа більше 1, тому експорт ефективний.

ЗАДАЧА 1

Підприємство імпортує з Німеччини сік в обсязі V л на суму S тис. дол. Собівартість імпортного соку – C дол. за 1 л. В Україні 1 л соку коштує Ц грн., а його собівартість у вітчизняних виробників – С_1 грн. Транспортні витрати – T тис. дол., а організаційні витрати – OB тис. дол. Чи вигідно імпортувати сік? Валютний курс-1/5,8. Вихідні дані для розрахунку наведені в таблиці 1.

ЗАДАЧА 2

Експортна ціна металу Ц_1 дол. США за 1т, народногосподарські витрати на виробництво C грн. Транспортні витрати – T грн., а організаційні витрати – OB

грн. Ціна металу на внутрішньому ринку становить C_2 грн. Чи вигідний експорт металу? Валютний курс - -1 5,5. Вихідні дані для розрахунку наведені в таблиці 2.

Таблиця 1 – Вихідні дані до задачі 1

Варіант	V	S	C	Ц	C_1	T	OB
1	300000	150	0,3	1,5	1,1	18	6
2	400000	200	0,3	1,5	1,1	24	8
3	250000	125	0,35	1,5	1,1	15	5
4	500000	250	0,35	1,5	1,1	30	10
5	420000	210	0,35	1,75	1,2	25	8
6	380000	190	0,35	1,75	1,2	23	8
7	600000	300	0,35	1,75	1,2	36	12
8	570000	285	0,3	1,75	1,2	34	11
9	360000	180	0,3	1,75	1,2	22	7
10	410000	205	0,3	1,75	1,2	25	8
11	605000	303	0,3	1,75	1,2	36	12
12	320000	160	0,27	1,75	1,2	19	6
13	390000	195	0,27	1,5	1,1	23	8
14	550000	275	0,27	1,5	1,1	33	11
15	440000	220	0,3	1,5	1,1	26	9
16	330000	165	0,3	1,8	1,25	20	7
17	290000	145	0,32	1,8	1,25	17	6
18	670000	335	0,32	1,8	1,25	40	13
19	380000	190	0,32	1,8	1,25	23	8
20	280000	140	0,32	1,8	1,25	17	6
21	720000	360	0,3	1,8	1,25	43	14
22	640000	320	0,3	1,5	1,1	38	13
23	350000	175	0,29	1,5	1,1	21	7
24	470000	235	0,29	1,5	1,1	28	9
25	540000	270	0,29	1,5	1,1	32	11

Таблиця 2 – Вихідні дані до задачі 2

Варіант	Ц ₁	С	Т	OB	Ц ₂
1	420	675	74	20	1300
2	410	660	73	20	1300
3	400	680	75	20	1300
4	380	680	75	20	1300
5	405	680	75	20	1600
6	390	680	75	20	1600
7	440	700	77	21	1600
8	415	700	77	21	1600
9	370	700	77	21	1600
10	385	700	77	21	1600
11	430	700	77	21	1600
12	425	700	77	21	2000
13	435	700	77	21	2000
14	395	720	79	22	2000
15	420	720	79	22	2000
16	437	720	79	22	2000
17	416	720	79	22	2000
18	388	720	79	22	2000
19	402	720	79	22	2000
20	371	690	76	21	2000
21	388	690	76	21	2400
22	412	690	76	21	2400
23	433	750	83	23	2400
24	439	750	83	23	2400
25	386	750	83	23	2400

Розрахунок експортних цін

Робота на міжнародних ринках потребує вивчення іноземної практики ціноутворення. Знання закономірностей ціноутворення в міжнародній торгівлі дозволяє проводити ефективну кон'юнктурно-цінову роботу з метою максимізації результатів експортно-імпортової операції.

У залежності від засобу фіксації ціни розрізняють такі види ціни:

- тверда ціна (узгоджена в момент укладання контракту і не підлягаюча зміні ціна);
- рухлива ціна (узгоджена в момент укладання контракту ціна, що може бути змінена в майбутньому);
- ціна із наступною фіксацією (встановлюється в призначені контрактом терміни на підстав узгоджених джерел);
- змінна ціна (застосовується в контрактах із тривалими термінами постачань, протягом яких економічні умови виробництва товарів можуть істотно змінюватися).

У даному розділі подані задачі з розрахунку змінної ціни. Тому роздивимося їх більш докладно.

Частіше усього змінна ціна знаходить своє застосування при постачаннях машин та обладнання зі строками, що перевищують один рік, а також при виконанні великих за обсягами тривалих за часом підрядних робіт, у той час як для контрактів із терміном не більше року найкраща фіксована ціна.

Змінна ціна складається з двох частин: базової (установлюваної на дату пропозиції або підписання контракту) та перемінної (обумовленої на період виготовлення або постачання товару). Базова ціна розраховується продавцем на основі конкурентних матеріалів або інших джерел і погоджується з покупцем під час підписання контракту.

Остаточна ціна як правило розраховується за формулою $C_1 = C_0 (A \cdot M_1 / M_0 + B \cdot B_1 / B_0 + D + \dots)$,

де C_1 – остаточна

ціна; C_0 – базова

ціна;

A, B – частки, що займають у ціні окремі складові, наприклад вартість матеріалів, вартість робочої сили тощо;

M_1 і M_0 – індекси цін на матеріали, використані при виготовленні проданої продукції на періоди їхньої закупки постачальником (M_1) і встановлення базової ціни (M_0);

B_1 і B_0 – індекси заробітної плати на періоди перерахунку ціни (B_1) і встановлення базової ціни (B_0);

D – незмінна частка в перемінній частині ціни (прибуток, амортизація, накладні витрати).

Якщо у вартості продукції істотну частку займають витрати на електроенергію, паливо або інші компоненти, перемінна частина формули може бути розширена на необхідне число складових елементів. При цьому сума всіх часток цих елементів повинна завжди дорівнювати одиниці.

Приклад розв'язування задачі

Фірма у березні 1998 р. одержала замовлення на постачання турбогенератора потужністю 100МВт із розрахунком за змінними цінами. Термін постачання – червень 2000р.

У середньому питома вага в готовій продукції: А = 45-55%, В = 30-40%, Д = 15-25%;

$C_0 = 2$ млн. дол. США;

$M_0 = 106,9$ (1996р. = 100%) - індекс внутрішніх оптових цін на матеріали, які використовувались в електромашинобудуванні в січні 1998 р.;

$B_0 = 111,9$ (1996 р. = 100%) - індекс заробітної плати в електромашинобудуванні в січні 1998

р.;

$M_1 = 111,6$, $B_1 = 113,0$.

Рішення

При розкладці ціни турбогенератора на складові:

А = 50%, В = 30%, Д = 20% одержуємо дані, що містяться у таблицю 3.

Таблиця 3 – Розрахунок індексу ціни

Склад ціни	На базисний місяць	На дату постачання
Вартість матеріалів	50	$A (M_1 / M_0) = 50 (111,6/106,9) = 52,20$
Вартість робочої сили	30	$B (B_1 / B_0) = 30 (113,0/111,9) = 35,66$
Незмінна частина (Д)	20	20,0
Разом	100	107,86

Отже, надбавка до ціни повинна відповідати даті виконання контракту (червень 2000 року) приблизно 8% до базисної ціни.

Таким чином, при постачанні у червні 2000 р. ціна складе 2 157 200 дол. ($2 * 1,0786$)

тобто збільшення по ковзанню склало 157 200 дол. США.

ЗАДАЧА 3

Південнокорейська фірма одержала у 1997 році пропозицію від американської фірми на виготовлення рефрижератора з урахуванням обмовки до ціни в квітні 1998р. У травні 1998 року відбулося підписання контракту. Дата постачання 0а)0а)1999. Базисна ціна рефрижератора склала 6 млн. дол. (таблиця 4). Вихідні дані для розрахунку наведені в таблиці 5. Розрахувати ціну поставки на дату поставки.

Таблиця 4 – Калькуляція ціни, млн. дол.

Прямі витрати	2,4
У тому числі:	
на матеріали	2,0
на робочу силу	0,4
Прямі накладні витрати	0,6
Перемінні накладні витрати	0,8
Разом прямих витрат	3,8
Постійні накладні витрати	1,2
Повні витрати (собівартість)	5,0
Прибуток	1,0
Продажна ціна	6,0

Таблиця 5 – Вихідні дані до задачі 3

Варіант	M_0	M_1	B_0	B_1
1	1,05	1,10	1,03	1,18
2	1,05	1,10	1,07	1,23
3	1,05	1,14	1,04	1,20
4	1,05	1,14	1,06	1,22
5	1,07	1,12	1,03	1,18
6	1,07	1,12	1,07	1,23
7	1,07	1,13	1,04	1,20
8	1,07	1,10	1,06	1,22
9	1,07	1,15	1,09	1,25
10	1,09	1,15	1,03	1,18
11	1,09	1,15	1,07	1,23
12	1,09	1,12	1,04	1,20
13	1,09	1,12	1,06	1,22
14	1,09	1,14	1,09	1,25
15	1,10	1,14	1,03	1,18
16	1,10	1,14	1,07	1,23
17	1,10	1,16	1,04	1,20
18	1,10	1,17	1,06	1,22